

No hi ha dubte que el gènere memorialístic està de moda i que els germans Galí —Raimon i Jordi— han donat recentment una molt bona prova del que diem.¹³ Es pot dir que entre les obres d'ambdós germans hi ha un innegable aire de família, per bé que cadascun dels seus llibres posseeix una singularitat pròpia i característica. Amb tot, entre aquestes dues obres dels germans Galí es detecten diversos punts comuns, com són la passió per l'escoltisme, una pregonia fe cristiana, l'amor per Catalunya, la influència del magisteri de mossèn Batlle, l'amor per la poesia de Màrius Torres, etc.¹⁴ D'alguna manera, els germans Galí palesen en els seus llibres una pietat filial que destil·la amor i reconeixement pels seus pares, els pedagogs Alexandre Galí i Josefa Herrera, que van haver de patir en carn pròpia les represàlies del franquisme.

Pel que fa a Jordi Galí, va escriure entre els onze i vint anys un diari que, tot i contenir un bon arsenal d'informacions, no ha consultat per a l'elaboració del llibre que ara ens ocupa. Es tracta, per tant, d'una obra escrita de bell nou, encara que reflecteix l'univers de lectures que Jordi Galí ha realitzat al llarg de la vida, que, d'alguna manera, conformen aquestes «ganes d'aprendre», expressió que ha manllevat de l'escriptor francès Marcel Pagnol (1895-1974). Altrament, aquest llibre —que agombola els records i les opinions de l'autor amb fragments de la literatura universal— també posseeix un innegable interès per a la història de la pedagogia catalana atès que hi desfilen alguns dels protagonistes de la reno-

13. R. GALÍ, *Memòries*, Barcelona, Proa, 2004.

14. Després de llegir aquest llibre de Jordi Galí ens ha arribat a les mans l'acurat estudi de Josep Martí Cristòfol *Lectura metafísica-teològica de la poesia d'en Màrius Torres*, Lleida, col·l. «Quaderns de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida», núm. 11-12, 2005.

vació pedagògica del país del segle XIX, sobretot de la seva primera meitat. Així, no ha d'estranyar que Jordi Galí consideri Manuel Ainaud l'únic gran polític de l'ensenyament que ha tingut Catalunya en els darrers cent cinquanta anys.

D'alguna manera, Jordi Galí és un intel·lectual format a redós d'homes com Chesterton (1874-1936), que —com és ben sabut— es caracteritza per pensar des de la paradoxa.¹⁵ Un dels nuclis durs d'aquest llibre rau, possiblement, en el reconeixement que en la personalitat de l'autor es dona una paradoxa entre la seva capacitat intel·lectual i la seva voluntat que, en un exercici d'humilitat i sinceritat, reconeix que en el seu cas marxen per camins dispars. En efecte, Jordi Galí accepta que tota la seva trajectòria intel·lectual ha estat marcada per la convicció, que ha manllevat de mossèn Batlle, que el que és essencial en educació és una «intel·ligent formació del caràcter», com a premissa indispensable per a la formació d'unes elits que dirigeixen el país. De fet, Jordi Galí reconeix que aquest ha estat sempre el seu somni, la formació d'uns joves —per això la importància de l'escoltisme— per dirigir el país en el seu procés de redreçament nacional.

Jordi Galí entén l'educació com un procés que s'inicia en l'ensenyament primari i es perllonga en l'ensenyament secundari, bo i deixant de banda la qüestió de l'ensenyament universitari. El nostre autor —un pensador crític i compromès— ha fixat la seva atenció en dos dels grans models dels sistemes educatius de l'Europa contemporània. En concret, es refereix al sistema britànic de les *public schools*, que va renovar Thomas Arnold quan fou director de Rugby (1828-1842) i que va donar consistència a l'imperi britànic durant l'etapa victoriana. A banda d'aquesta tradició britànica, cal recordar l'ensenyament dels liceus francesos, que va assolir un dels seus moments més brillants durant el temps de la III República (1870-1940). D'aquests dos models —Jordi Galí arracona el model del *gymnasium* alemany, probablement pel seu tarannà autoritari, disciplinari i militarista d'ascendència prussiana—, el nostre autor n'extrapola els aspectes més positius. Així, per aconseguir aquests objectius Galí reproduïx fragments literaris —és a dir, narracions— de caràcter ben divers però que tenen com a comú denominador aquell afany de superació que sempre comporta la vida escolar, entesa des d'una perspectiva que excel·leix l'esforç, el mèrit i el treball

15. Sembla evident que últimament assistim a una recuperació del pensament de G. K. Chesterton, de qui s'han publicat un gran nombre d'obres, entre les quals citem la recent edició de la seva *Autobiografia*, Barcelona, El Acatilado, 2003. Sobre la dimensió creient del seu pensament, podeu veure: F. GAMISSANS, *Chesterton, la persona i el pensament*, Lleida, col·l. «Quaderns de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida», núm. 9, 2003.

de l'alumne. Dit d'una altra manera: Jordi Galí veu en l'escola —una de les grans creacions modernes— el motor per ascendir socialment i el mecanisme per fomentar una educació del caràcter que permeti configurar unes elits que siguin capaces de dirigir les regnes de la societat.

Tant és així que per a Jordi Galí l'educació del caràcter arriba a ser més important que la formació intel·lectual. Per això la importància de l'escoltisme com a instància per a la preparació per a la vida, aspecte que els germans Galí sempre han sabut apreciar pel sentit liberal i cavallaresc que entronca amb la tradició del *gentleman*, és a dir, del cavaller cristià. En darrera instància, aquesta és una de les grans vocacions de la pedagogia de Jordi Galí —mogut per una certa anglofília—,¹⁶ que busca una fortalesa del caràcter que no es troba renyida amb el sentit religiós de la formació humana. D'alguna manera, es detecta en la seva pedagogia un tret purità que no queda satisfet amb la petrificació de la fe i, encara menys, amb l'agnosticisme regnant. Justament aquí rau una de les paradoxes més clares del franquisme, que si bé fou un règim oficialment catòlic va generar un seguit de generacions agnòstiques, incrèdules i atees, una situació que enerva els germans Galí, que han vist com la lògica dels fets ha desvirtuat el sentit pedagògic —inequívocament cristià— dels postulats educatius del seu pare, Alexandre Galí.

De l'extensa tria de textos que Jordi Galí presenta en aquest llibre destaquen els fragments de Marcel Pagnol, que en els seus escrits dona un magnífic testimoni del liceu francès, aquella institució republicana que oferia la possibilitat d'ascendir socialment a partir dels èxits acadèmics. La tesi de fons de Pagnol —assumida i recreada per Jordi Galí— és ben clara: tot és bo per desenvolupar les ganes d'aprendre. Aquesta és, justament, una de les tesis d'aquest llibre en què l'autor reconeix que qualsevol instància didàctica —les versions dobles dels clàssics, els bons professors, els sistemes de còpia com els apunts, etc.— serveixen per promoure els hàbits d'estudi i treball. Altrament, des d'un punt vista doctrinal, Jordi Galí es desmarca —i per fer-ho utilitza els textos de Claudi Ametlla— de l'escola laica i racionalista de Ferrer i Guàrdia i, en conseqüència, de la tradició pedagògica llibertària que sovint es presenta com una de les aportacions més genuïnes de la pedagogia catalana.

La posició de Jordi Galí és ben diferent, des del moment que advoca per un ensenyament liberal que en cap cas es troba renyit amb el sentiment religiós. A més a més, aquesta opció es troba per damunt de qualsevol partit polític —i

16. Jordi Galí s'ha sentit proper a intel·lectuals anglesos cristians com Giles Cherterton i Hilaire Belloc. D'aquest darrer va publicar amb una edició crítica, sota el títol d'*Història i sentit*, els seus articles a *El Matí* (1929-1936), Barcelona, Barcelonasa d'Edicions, 1995.

aquí el text del *Don Camillo* de Giovanni Guareschi és ben revelador—, perquè l'ofici del magisteri demana un compromís ètic i professional que no coneix banderes, ni colors. Al cap i a la fi, el que Jordi Galí busca és promoure una mena d'aristocràcia de mestres que, a imatge del que va propulsar Joan Bardina amb la seva Escola de Mestres, promogués la vocació docent i el rigorós exercici professional de l'ofici de mestre. Tanmateix, aquests mestres tenen una gran responsabilitat social perquè en darrer terme la seva funció no és altra que fornir una moral cívica i col·lectiva que anteposi els deures per davant dels drets, ben contràriament al que succeeix avui.

Naturalment, la pròpia narració de Jordi Galí —és a dir, el seu relat autobiogràfic— ocupa un lloc central en aquest llibre, que demostra —una vegada més— la importància de la família. En efecte, la família Galí —malgrat totes les dissorts dels anys de postguerra— va saber transmetre una atmosfera d'amor de la qual Jordi Galí guarda una excel·lent imatge. La seva fou —tot i les grans dificultats del moment— una infància feliç. A través dels seus records esmenta el seu pas per l'Institut Menéndez Pelayo de Barcelona —que a partir de 1939 va suplantar la Mútua Escolar Blanquerna— i l'acabament del batxillerat a Osca, on la seva mare es trobava desterrada. Del seu retrat es conclou una visió dels primers compassos del franquisme que s'oposa als tòpics que sovint planen sobre aquella dura època. Segons Jordi Galí no tot fou igual en aquell ensenyament de postguerra, atès que en els instituts públics van romandre professors que havien estat influïts per l'esperit de la Institución Libre de Enseñanza i que, per tant, van saber mantenir un cert to en la seva docència. Altrament, el pes del falangisme va decaure i, a poc a poc, es va imposar un batxillerat que, malgrat totes les limitacions del moment, donava una sòlida formació bàsica. Tant és així que Jordi Galí manifesta una certa nostàlgia per aquell batxillerat de set anys (quatre de batxillerat elemental, dos de batxillerat superior i un curs preuniversitari), que assentava els coneixements i, el que és més important, exercitava l'alumne en el treball d'una manera constant.

No hi ha cap mena de dubte que Jordi Galí ha estat un magnífic professor d'ensenyament secundari i que, tanmateix, hauria estat un excel·lent professor universitari. Tenia totes les condicions per ser-ho i hauria pogut aconseguir una càtedra universitària en el camp de les humanitats clàssiques. Però el cert és que no guarda un bon record del seu pas per la Universitat de Barcelona, que, segons el seu parer, no fou ni *alma*, ni *mater*. Encara que ell no ho recull en aquest llibre, val a dir que Jordi Galí va obtenir durant el curs 1949-1950 el premi extraordinari en filologia clàssica a la Universitat de Barcelona, de la qual fou —durant alguns cursos— professor auxiliar. D'alguna manera el seu distanciament respecte a la Universitat rau, probablement, en el fet que l'ensenyament

universitari hagi estat —i potser encara ho sigui— excessivament teòric, allunyat de la necessària practicitat que ha d'envoltar l'aprenentatge de qualsevol professió i, més encara, la formació dels mestres.

És obvi que Jordi Galí ha escrit una de les pàgines més brillants de la pedagogia catalana contemporània. I ho ha fet amb una tenacitat gens menyspreable des d'aquell any de 1951 quan va començar la seva singladura pedagògica a la Molina, on va establir una mena d'internat emparentat amb les *public schools* britàniques. Poc després obria el col·legi Sant Gregori a Barcelona, de manera que al llarg d'aquests anys ha atresorat una gran experiència professional que —en el seu cas— combina amb la sempre necessària reflexió pedagògica. Amb altres mots: Jordi Galí ha estat molt més que un pràctic de l'educació perquè, a banda d'assajar i innovar, ha pensat, reflexionat i teoritzat sobre el fet educatiu. I ho ha fet —i encara avui ho fa sortosament— amb les eines d'algú que mostra una clara inclinació per la literatura i que, al mateix temps, sap que es troba vinculat a una nissaga de mestres que comença amb Joan Bardina i que troba en els seus pares —Alexandre Galí i Josefa Herrera— un inequívoc punt de referència.

La pedagogia de Jordi Galí penetra en el lector talment com si es tractés d'una fina pluja d'hivern. És una pedagogia viva que neix de la pràctica quotidiana i de la reflexió teòrica, perquè no oblidem que, a banda de la seva formació filològica, Jordi Galí també és un pensador contrastat, com bé sabem els membres de la Societat Catalana de Filosofia. Tal vegada, en el cas de Jordi Galí es pot dir allò que la filosofia esdevé pedagogia i que, al seu torn, aquesta pedagogia implica també una filosofia i, fins i tot, una consciència cívica perquè només és ciutadà qui compleix uns deures: els drets —tan reivindicats en aquesta cultura postmoderna— en seran una simple conseqüència.

En qualsevol cas, no és fàcil sistematitzar la pedagogia de Jordi Galí que es desprèn del *Manifest per l'ensenyament*, que tanca aquest llibre. Amb tot, podem dir que detectem unes constants que confereixen a la seva pedagogia unes característiques ben significatives: administrativament, rebuig de l'excessiu intervencionisme polític i, per tant, de la burocràcia; doctrinalment, entendre l'educació com a trobada amorosa; religiosament, defensa d'una espiritualitat pregonament cristiana; patriòticament, un ensenyament arrelat al país i a la cultura catalana; cívicament, anteposar els deures als drets; didàcticament, una crítica oberta al constructivisme; socialment, una educació oberta a la comunitat i, sobretot, als pares; educativament, un ensenyament integral que sense negligir la formació intel·lectual emfasitza la importància de la formació de la voluntat i del caràcter. En conjunt, ens trobem davant d'una pedagogia que no accepta el discurs d'ensenyar a aprendre, sinó que insisteix en la conveniència d'aprendre co-

ses perquè és ensenyant coses, a través de processos, matèries i assignatures, com el mestre estableix amb l'alumne aquella relació humana fonamental que desvetlla les ganes d'aprendre. Ni més, ni menys.

Conrad Vilanou i Torrano